

**ХАРАКТЕРИСТИКА МОДЕЛЕЙ ВЗАЄМОДІЇ ТА ВЗАЄМОВІДНОСИН МІЖ
БАЗОВИМИ ІНСТИТУЦІЯМИ ПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ РЕГІОНУ**

Важливим елементом інституціональної архітектури є формування моделі взаємодії та взаємовідносин, як системи стійких функціональних зв'язків між базовими інституціями промислового комплексу регіону.

Раціональна модель взаємодії і взаємовідносин визначається та формується з врахуванням типу інституційної матриці, яка притаманна національній економічній системі та цілепокладання. Саме інститут цілепокладання визначає характеристики суб'єкту, перелік правил та процедури для визначення пріоритетних цілей і побудови механізмів їх досягнення.

Крім того, держава повинна сформувати комплекс інститутів обмежувального характеру, дії яких спрямовані на забезпечення збалансованого розвитку промислового сектору регіону, як складової загальнонаціонального промислового комплексу, в умовах обмежених економічних ресурсів. В сучасних умовах, при визначенні елементів регіональної промислової політики важливим є визначення відносин між суб'єктами промислового комплексу та державою.

Загалом, на теоретичному рівні можливим є виділення наступних моделей взаємодії та взаємовідносин: плюралістичної, неокорпоратистської та патронажної. У чистому вигляді жодна з даних моделей не використовується, проте виділення характеристичних ознак кожної з них є важливим для розуміння механізму, цілей та систему зв'язків між суб'єктами бізнесу та державними інституціями в межах національної економіки.

Відповідно до принципів побудови *плюралістичної моделі взаємодії та взаємовідносин* в їх основу повинно бути закладено «...перманентне протиборство багатоманітних груп інтересів» [1, с. 235]. Функціонування суспільства та фізіологічне виживання його членів є неможливим без забезпечення відповідного доступу до результатів матеріального виробництва. Саме промисловий сектор виступає основою забезпечення зростаючих потреб сучасного суспільства і всі інші види суспільного виробництва повинні бути спрямовані на забезпечення його динамічного розвитку.

Забезпечення рівноважного розвитку промислового сектору, згідно з плюралістичною моделлю є можливим лише в умовах висококонкурентного ринку, у якому господарські «...одиниці організовані в необмежену кількість самостійних, необов'язкових, конкуруючих одна з одною, ієрархічно незалежних структур, які особливим чином не ліцензуються, не визнаються та не отримують субсидій і ніяк не контролюються державою» [2].

Переважаючою позицією держави у даній моделі взаємовідносин повинна бути підтримка конкурентного середовища та спрямованість на забезпечення інтересів системи загалом. У випадку виникнення порушень у

системі рівноваги, або розвитку кризових процесів, діяльність державних регуляторних інститутів повинна бути спрямована на корегування утворених перекосів у розвитку промислового сектору та повернення економіки до стану рівноваги.

Держава, як елемент системи інституцій інституціональної архітектури регіональної промислової політики, розглядається як зовнішня сила, основним завданням якої є розробка разом з суб'єктами промислового комплексу регіону єдиних правил функціонування та регулювання, ініціатора вирішення конфліктних ситуацій та підтримки вітчизняного промислового товаровиробника на міжнародних ринках.

Отже, серед основних ознак плюралістичної моделі взаємодії та взаємовідносин можна виділити такі [3, с. 15-16]: конкуренція є рушійною силою розвитку промислового сектору, в межах якого існують численні групи інтересів, що конкурують між собою; основою розвитку є зорієнтованість на особистий успіх та отримання прибутку; держава виступає у ролі арбітра, приймає участь у розробці правил взаємовідносин та взаємодії та забезпечую підтримку на зовнішніх ринках.

В основу *неокорпоративістської моделі взаємодії та взаємовідносин* закладено систему «...представництва інтересів, складові якої організовано у декілька особливих, примусових, неконкурентних, ієрархічно впорядкованих, функціонально різних рівнів, офіційно визнаних та дозволених (а в окремих випадках і створених) державою, що наділено монополією на представництво в окремих галузях» [4].

Основні ознаки моделі полягають у наступному: система економічних відносин базується на державній підтримці переважно приватизованої промисловості; зорієнтованість на розвиток сфери економічної діяльності, а не окремої господарської структури, навіть найбільш конкурентоспроможної; можливість обмеження конкуренції з метою досягнення визначеного результату; держава, як повноцінний учасник та економічний суб'єкт, з правом формування вимог до суб'єктів бізнесу; можливість визначення соціального ефекту у якості основного економічного результату; можливість участі у формуванні основних елементів економічної політики (у тому числі і щодо розвитку промислового комплексу) всіх учасників ринку, незалежно від їх конкурентоспроможності.

Формування *патерналістської (патронажної) моделі взаємодії та взаємовідносин* частіше всього підтримується для найбільш економічно та фінансово слабких та інвестиційно непривабливих регіонів.

Якщо дослідити змістове навантаження патерналістської моделі (від слова патерналізм – лат. *pater* – батько, батьківський), то воно відображає формування специфічних відносин між державою, як суб'єктом регулювання та окремими її регіонами, або сферами діяльності (галузями). В основу моделі закладено поняття ієрархічності, вертикальної спрямованості, залежності та опікунства. Регуляторна та правова діяльність держави та основних її інститутів відображається у покровительському ставленні до розвитку регіону або його промислового комплексу. Цілеспрямований та адміністративний розподіл

ресурсів, застосування комплексної системи директивного та індикативного планування, система державного замовлення, створення специфічних інвестиційних та правових умов функціонування підприємств промислового комплексу регіону – основні елементи патерналістської (патронажної) моделі взаємодії та взаємовідносин.

Можна виділити такі основні характеристики притаманні патерналістській (патронажній) моделі взаємодії та взаємовідносин: основною характеристикою є модель відносин у площині залежність-влада; існування ієрархії та нерівності при формуванні взаємовідносин; чітке визначення норм та параметрів економічної поведінки держави та економічних суб'єктів, яка ґрунтується на обґрунтованих перевагах всіх сторін від застосування даної моделі; переважання регуляторної функції держави, спрямованість всіх дій державних інституцій на підтримку збалансованого розвитку регіону та його промислового комплексу, на забезпечення соціальної спрямованості бізнесу; спрямованість інституту патерналізму на покращення економічної та соціальної ситуації у регіоні.

Отже, роль держави, як одного з важливих суб'єктів регіональної промислової політики в умовах неокорпоративістської моделі взаємодії та взаємовідносин визначається її регуляторним впливом за такими основними напрямками: вплив на регіональний ринок праці та сировинних ресурсів; вплив на регіональний ринок капіталу.

Література

1. Kaufmann S. Interes senvertret un gim Europä is chen Parlament // Praxisbuch: politische Interessenvermittlung: Instrumente – Kampagnen – Lobbying, 2007. – S. 234-238.
2. Schmitter Philippe C. The Organization of Business Interests: Studying the associative action of business in advanced industrial societies / Ph. C. Schmitter, W. Streeck [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.mpi-fg-koeln.mpg.de/pu/mpifg_dp/dp99-1.pdf.
3. Москальов М. А. Моделі в заємодії бізнесу і держави в умовах сучасних трансформацій / М. А. Москальов, А. А. Москальов // Економіка і суспільство. Електронне наукове видання. – Мукачево, 2016. – Випуск 5. – С. 14-18.
4. Шмиттер Ф. Неокорпоративизм [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://read.virmk.ru/h/Shmitter_1.htm.

УДК 332.012.3

БОШИНДА І.М.
Мукачівський державний університет

МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ЩОДО ФОРМУВАННЯ ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ ПОТЕНЦІАЛУ МАЛОГО БІЗНЕСУ РЕГІОНІВ

Малий бізнес займає важливе місце у соціально-економічному розвитку як країни, так і області, району чи міста як провідний сектор ринкової економіки, що забезпечує насиченість ринку товарами та послугами, сприяє здоровій конкуренції, задоволенню споживчого попиту населення та створенню нових робочих місць. Саме малий бізнес є фундаментальною основою у формуванні середнього класу, якого, на жаль, в Україні ще не сформовано.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>